

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Metallurgisch denken

Pisters, P.

Published in:
In Staat tot Natuur

[Link to publication](#)

Creative Commons License (see <https://creativecommons.org/use-remix/cc-licenses/>):
Unspecified

Citation for published version (APA):
Pisters, P. (2017). Metallurgisch denken. In R. de Jong (Ed.), *In Staat tot Natuur: Wijsgerig Festival Drift* (pp. 10-19)

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (<http://dare.uva.nl>)

DRIFT bevraagt de bestaande hiërarchieën binnen natuuropvattingen, belichaamd door de middeleeuwse term *scala naturae*. Naast het ondervragen van de natuurladder, wordt deze ladder ook uitgedaagd. DRIFT stelt dat de rangschikking van organische entiteiten invloed heeft op de manieren waarop maatschappijen worden georganiseerd, en onder andere leidt tot principes van uitbuiting en uitsluiting. Door zulke gedachtes van hiërarchie in aanraking te brengen met moderne denkvormen van anti-hiërarchie en post-hiërarchie, draagt DRIFT bij aan een filosofische beweging die elementen van beide denkvormen bevat. Zijn wij in staat tot natuur?

In het boek komen talloze aspecten van eventuele natuurhiërarchieën aan bod waarbij interdisciplinariteit niet geschuwd wordt. Filippo Bertoni gaat in op de relatie van wormen tot de aarde waarin ze leven. Erno Eskens en Eva Meijer schrijven over dierenrechten. Gedichten van onder andere Marwin Vos en Lieke Marsman en proza van Peter Buurman zijn opgenomen in de bundel. Daarnaast maken vurige debatten over betekenis van grenzen en over *feminism and new materialism* deel uit van deze publicatie. Alfie Martis bespreekt de politieke situatie van Bonaire. De lopende tekst wordt afgewisseld door kunstwerken van onder andere Nils Boyd de Jong en Doris Hardeman. Judith Still schetst de perceptie van 'de slaaf' en 'het beest'. DRIFT interviewt Michael Marder over *plant-thinking*.

9 789492 476074 >

In staat tot natuur

Wijssgerig festival DRIFT

2016

In staat tot natuur
Wijssgerig festival DRIFT

In staat tot natuur
Wijsgereg festival DRIFT
2016

4	Voorwoord
8	Salomé Roodenburg <i>Beeld</i>
10	Patricia Pisters <i>Metallurgisch denken</i>
20	marwin vos <i>Poëzie en beeld</i>
28	Alfie Martis <i>Neokolonialisme op Bonaire</i>
38	Bernice Nauta <i>Beeld</i>
42	Filippo Bertoni <i>Crawling through Natures</i>
56	Eva Meijer <i>Dierentalenpolitiek</i>
74	Gijsje Heemskerk <i>Poëzie en beeld</i>
82	Judith Still <i>The Beast and the Slave</i>
106	Lieke Marsman <i>Poëzie</i>
112	Nils Boyd de Jong <i>Beeld</i>
114	Jules Sturm en Katharina D. Martin <i>Feminism & New Materialism</i>
138	Peter Buurman <i>Ijsbrand wil op ijshockey</i>
146	Jacob Zwaan <i>Het psychoanalysedebat dat niet heeft plaatsgevonden</i>
152	Eva Kreuger <i>Beeld</i>
156	Michael Marder <i>Interview</i>
174	Lettervlucht <i>Poëzie en beeld</i>
180	Twan Kieboom <i>Neuro-existentialisme</i>
190	Doris Hardeman <i>Beeld</i>
194	Koen Scholten <i>De wetenschappelijke oogappel</i>
200	Bernke Klein Zandvoort <i>Poëzie</i>
204	Heidi Dorudi, Michiel Leezenberg en Virginie Mamadouh <i>Gesprek op de grens</i>
220	Rebecca Louise Breuer <i>Rizoom</i>
230	Stijn Elshuis <i>Beeld</i>
234	Ton de Munck <i>'Christus draagt het kruis' van Pieter Bruegel</i>
242	Çağlar Köseoğlu <i>Poëzie</i>
248	Erno Eskens <i>De mens en zijn dierenrechten</i>
258	Juicy Dune IJsselmuiden <i>Poëzie</i>
262	Dankwoord

Het boekje dat voor u ligt is het verslag van Wijsgerig festival DRIFT op 9 april 2016 in Felix Meritis. In dit boek zijn interviews, proza, debatten, poëzie, lezingen en beeldende kunst opgenomen. Deze publicatie is alweer de vierde uitgave van het jaarlijks terugkerende festival en wordt – net zoals het festival zelf – in zijn geheel gemaakt door studenten.

Sinds 2006 zet een groep filosofestudenten van de Universiteit van Amsterdam zich in om Wijsgerig festival DRIFT te organiseren. De oprichting van DRIFT kwam voort uit onvrede over de kwaliteit van het aanbod van wijsgerige festivals. Dit was slechts de concrete aanleiding voor de oprichting van DRIFT; er ligt iets anders aan het festival ten grondslag, namelijk de liefde voor de wijsbegeerte en de wens om deze liefde met anderen te delen.

DRIFT wil hoogstaande academische filosofie toegankelijk maken voor zoveel mogelijk geïnteresseerden. Door wijsgerige academici uit binnen- en buitenland een podium te bieden is DRIFT een festival dat de huidige ontwikkelingen binnen de filosofie weergeeft. Bezoekers worden uitgenodigd om kennis te maken met theorieën en denkers waar zij anders niet snel mee in aanraking zouden komen.

DRIFT vormt een unieke combinatie van filosofie en cultuur. Doordat zowel lezingen en debatten als poëzie, proza, muziek, theater en beeldende kunst worden geprogrammeerd, ontstaat er een wisselwerking tussen de filosofische theorieën en de kunstzinnige uitingen waarbij de randen van de filosofie worden opgezocht. In deze publicatie is veel van de kunst die op het festival te zien was opgenomen.

Elk jaar heeft DRIFT een ander thema. Deze tiende editie droeg het thema *In staat tot natuur*. DRIFT ondervroeg de bestaande hiërarchieën binnen natuuropvattingen, belichaamd door de middeleeuwse term *scala naturae*. Naast het ondervragen van de natuurladder, werd deze ladder

ook uitgedaagd. DRIFT stelde dat de rangschikking van organische entiteiten invloed heeft op de manieren waarop maatschappijen worden georganiseerd, en onder andere leidt tot principes van uitbuiting en uitsluiting.

Door zulke gedachtes van hiërarchie in aanraking te brengen met moderne denkvormen van anti-hiërarchie en post-hiërarchie, droeg DRIFT bij aan een filosofische beweging die elementen van beide denkvormen bevat. Er wordt in deze publicatie dan ook nagedacht over duurzamere vormen van leven. Dit alles werd niet alleen benaderd vanuit verschillende stromingen binnen de filosofie, maar ook vanuit disciplines buiten de filosofie.

Het boek is niet louter een verslag van de festivalavond zelf, maar bevat ook het interview van collectiefleden Christiaan Roodenburg en Mari van Stokkum met Michael Marder en een reflectie van Jacob de Zwaan op het psychoanalyse debat. Een paar lezingen konden we tot onze spijt om verschillende redenen niet opnemen: die van Cissie Fu, Abram de Swaan, Matthijs van Boxsel, Lieven De Caeter, Norbert Peeters en Hugo van der Velden.

Namens de hele redactie wens ik u veel plezier bij het lezen van de publicatie.

Rosa de Jong
Hoofdredacteur

Patricia Pisters is hoogleraar filmwetenschap aan de Afdeling Media Studies van de Universiteit van Amsterdam en directeur van de onderzoeksschool ASCA (Amsterdam School of Cultural Analysis). Ze is redacteur van het Open Access Journal *NECSUS: European Journal of Media Studies*. Haar onderzoek beweegt op het grensvlak tussen film, filosofie en neuro-esthetiek waarover ze het boek *The Neuro-Image* publiceerde (Stanford University Press, 2012).

‘Van het oneindig kleine tot het oneindig grote, alles in het universum is verbonden, in interactie, in reconstructie, in een combinatie van bewegingen in eeuwige metamorfose.’ Dit is hoe Boris Labbé, de maker van de animatiefilm *Rhizome*, het centrale idee in zijn werk (gemaakt met papier, Oost-Indische inkt, waterverf en 2D-computer) omschrijft. Het is een onderzoek naar de voortdurende samenkomst en verbinding van verschillende elementen, het organische, het vegetale, de metalen, mineralen en alle andere elementen. En hij heeft het natuurlijk niet voor niets de titel ‘Rhizoom’ gegeven.

Z van Zigzag en van RiZoom

In *Gilles Deleuze: Van A tot Z*, een serie gefilmde gesprekken met journaliste Claire Parnet, presenteert Gilles Deleuze zijn ideeën aan de hand van woorden bij elke letter van het alfabet: de A van ‘Animal’ (dier), de B van ‘Boire’ (drinken), de C van ‘Culture’, de D van ‘Desir’ (verlangen), etc. De interviews bieden een toegankelijke introductie in het universum van de filosoof, niet omdat de acht uur durende dialoog een systematisch overzicht biedt van zijn concepten en ideeën, maar omdat Deleuzes reflecties in zijn uitwisseling met Parnet voelen als een jazzimprovisatie van twee ervaren spelers die ons op informele wijze in het midden van het Deleuziaanse denken plaatsen. Deleuze, wars van elke persoonlijkheidscultus, stemde in met het project (gefilmd in 1988, toen hij al ernstig ziek was) op voorwaarde dat de serie pas postuum zou worden uitgezonden. ‘Ik spreek na mijn dood’, zegt hij aan het begin van de interviews. En hij voegt daaraan toe dat het hem geruststelt te zijn teruggebracht tot ‘puur archief’.

Hoewel hij zich bewust was van de mogelijke erfenis van zijn ideeën, had hij niet kunnen voorzien dat twintig jaar na zijn dood zijn werk, en de boeken die hij schreef samen met Félix Guattari een steeds grotere en diverse

groep aan zou spreken. Filosofen, chemici, wiskundigen, schilders, natuurkundigen, filmmakers, beeldend kunstenaars, dichters, literatuur-, media- en taalwetenschappers, ecologen, architecten, muzikanten, dansers en ontwerpers nemen deel aan Deleuze-evenementen over de hele wereld. Deleuze wilde nooit een school van volgelingen, maar in al zijn complexiteit en dichtheid is zijn filosofie genereus en nodigt verschillende soorten mensen uit om hun eigen verbindingen te maken met zijn visionaire gedachtengoed, telkens vanuit het midden. Net als rizomatische planten, zoals gras en onkruid, komen we verbindingen met Deleuze (en met Guattari) tegen op vele onverwachte plekken.

De verbinding tussen (schijnbaar) ongelijksoortige entiteiten of mogelijkheden is misschien zelfs de fundamentele vraag van de filosofie, zegt Deleuze in *Van A tot Z*. In ieder geval is hij erg blij wanneer Parnet bij de laatste letter de Z van 'Zigzag' (en RiZoom) voorstelt. Terwijl Parnet half-grappend benadrukt dat er een Z zit in de namen van veel filosofen die voor hem belangrijk zijn (Leibniz, Spinoza, Nietzsche, zelfs Bergs-z-on – en natuurlijk de Z in zijn eigen naam), maakt Deleuze met een handgebaar een Z-patroon in de lucht, en geeft aan dat de zigzag eigenlijk de oorspronkelijke beweging bij uitstek is. Niet alleen brengt het hem terug naar de letter A en naar de zigzagpatronen van het traject van de vlieg en andere dieren besproken bij de letter A, het is ook de elementaire beweging van de creatie van een gedachte, een wereld, en zelfs het heelal: het is de zigzaggende beweging van de bliksem, van het 'als door bliksem getroffen inzicht' ('l'éclair qui fait voir'). Deleuze vertelt Parnet dat hij net aan het lezen is over 'le Big Bang', maar stelt voor deze term te vervangen door 'le Zigzag'.

Ook op andere plekken in zijn werk wijst Deleuze telkens weer opnieuw op verbindingen die op non-lineaire, zigzaggende en soms onverwachte wijze verschillende dingen met elkaar in contact brengen. Tegenover de traditionele scheiding tussen mens en dier stelt hij het concept van 'dier-woorden' en affectieve relaties tussen

menselijke en niet-menselijke wezens; in de letter N van 'Neurology' bespreekt hij zijn fascinatie voor de materialiteit van de hersenen als een onzeker systeem waarbij synaptische verbindingen tussen de verschillende regio's nieuwe, soms onvoorspelbare patronen, percepties, gevoelens en gedachten produceren.

Hij bespreekt resonanties tussen filosofie, kunst en wetenschap waar weten en niet-weten elkaar ontmoeten op de grens tussen de disciplines, de enige plek om iets nieuws te ontdekken. Deleuzes universum zit vol met ideeën die onze opvattingen over de traditionele tegenstellingen tussen materialiteit en immaterialiteit, tussen natuur en cultuur uitdagen.

Zijn ideeën en concepten zijn eco- of geofilosofisch omdat hij de aarde expressieve kracht geeft; dieren zijn de eerste kunstenaars die werken met houdingen, kleur en zang in de afbakening of constructie van een territorium; materie is intensief, met metaal als basisgeleider. Dit kan nogal esoterisch lijken, maar de zigzaggende bewegingen van Deleuzes denken stellen ons in staat om niet-lineaire, niet-causale en complexe relaties tussen schijnbaar ongelijksoortige elementen te begrijpen. Ze stellen ons bijvoorbeeld in staat om te zien hoe de materialiteit van de aarde is verbonden met onze digitale beeldcultuur en met ons collectieve bewustzijn. Om deze verbinding tussen aarde en mediacultuur te laten zien, wil ik de metalen zilver en goud opsporen in enkele rizomatische verbindingen. Maar eerst zoom ik in op wat Deleuze en Guattari zeggen over metaal en metaalbewerking (metallurgie).

In het boek *A Thousand Plateaus*, dat Deleuze samen met Guattari schreef, stellen ze het concept van de metallurgie als een fundamentele geleider en transformator van alle materialiteit. In Plateau 12, het hoofdstuk over 'nomadologie en de oorlogsmachine', introduceren Deleuze en Guattari het idee van een 'flow of matter' die zij in essentie als metaalachtig en metallurgisch omschrijven. Metaal (en metallurgie) zet alles in beweging waarbij ook de klassieke tegenstelling tussen vorm en inhoud wordt

ondermijnd. In metallurgie, zo stellen zij, zijn er altijd bewerkingen waardoor vorm en inhoud energetische en kwalitatieve eigenschappen blijven uitwisselen. Smeden, smelten, gieten, blussen, lassen, solderen, hameren, slijpen, bruïneren en graveren zijn enkele technieken die Deleuze en Guattari noemen waarmee vorm en inhoud steeds weer opnieuw in elkaar overvloeien en transformeren.

Metaal heeft ook een essentiële relatie met muziek, niet alleen vanwege het ritme van de hamer op het aambeeld, de geluiden van slaan, buigen, krassen, blussen en sissen, maar ook en vooral omdat zowel muziek als metallurgie alles in constante modulatie en variatie brengt.

Wat metaal en metallurgie laten zien is de vitaliteit en energie van de materialiteit van de aarde. Metaal is overal aanwezig, zelfs in water, gras, hout, en ons lichaam (denk aan het ijzer en koper in ons bloed) – overal kunnen we sporen van metaal terugvinden. Daarom stellen Deleuze en Guattari dat metaal de basisconductor is van al het andere dat er is.

Metallurgie en mijnbouw

Metaal is niet alleen de basisgeleider van alle andere materie, het is ook de basis van de vorming van immateriele gedachten en ideeën. Hier maken Deleuze en Guattari een sprong naar de alchemie. Ze refereren aan Carl Gustav Jung, die in *Psychology & Alchemy* stelt dat de symbolische waarde van metaal en andere alchemistische symbolen correspondeert met eigenschappen van de ziel (zilver voor puurheid, goud voor spiritualiteit, etc.) die ergens nog hun werk doen in het collectieve onbewuste. Deleuze en Guattari zijn wel gecharmeerd van Jung, maar vinden dat hij eigenlijk niet ver genoeg gaat – de metaforische vergelijking houdt nog steeds lichaam en ziel als gescheiden entiteiten. Deleuze en Guattari stellen dat alle materie immanente kracht en immanente eigenschappen heeft die tegelijk materieel en immaterieel (energetisch) zijn: “The relation between metallurgy and alchemy

reposes on the immanent power of corporeality in all matter, and on the esprit de corps accompanying it.” Het is vanuit die immanente fysieke en energetische eigenschappen zelf dat een oneindig scala aan verbindingen en transformaties kan optreden, juist niet kan optreden of soms weer kan afbreken.

Alles is dus voortdurend in beweging en in verandering, zowel in de materiële wereld (natuur en cultuur) als in ons denken (individueel en collectief bewuste/onbewuste). Volgens Deleuze en Guattari zijn degenen die als eersten met het materiaal werken – en het bewerken en transformeren – de mijnwerker en vooral de ambachtelijke metaalbewerkers zoals de smid, de metallurgist en de kunstenaar. Zij zijn belangrijke figuren die de beweeglijkheid en de kracht van het materiaal begrijpen en beïnvloeden. Wanneer Deleuze en Guattari de smid als metallurgisch figuur en als metallurgisch denkfiguur introduceren, benadrukken ze dat deze figuren noch aan de kant van de gesegmenteerde staat staan, noch aan de kant van de rondtrekkende nomaden. Deleuze en Guattari refereren aan een beeld uit de film *Strike* van Eisenstein wanneer ze de metallurgist, de smid, beschrijven:

The smiths are ambulant, itinerant. (...) Their space is neither the striated space of the sedentary nor the smooth space of the nomad. Smiths may have a tent, they may have a house; they inhabit them in the manner of an “ore bed”, like metal itself, in the manner of a cave or a hole, a hut half or all underground. (...) [They] transpierce the mountains instead of scaling them, excavate the land instead of striating it, bore holes instead of keeping it smooth, turn the earth into a Swiss cheese. An image from the film *Strike* presents a holey space where a disturbing group of people are rising, each emerging from his or her hole as if from a field mined in all directions.

Deleuze en Guattari noemen de metallurgisten dus een ‘disturbing group of people’, verontrustend omdat ze zowel sieraden en gereedschappen als wapens en dodelijke machines kunnen maken. De hybride metallurgist, een wapen- en gereedschapsmaker, communiceert met zowel

de staat en de gevestigde orde, als met de nomaden en het anti-establishment. Deze ambigue status van onze 'basisgeleiders' is een belangrijke observatie, die erom vraagt altijd alert te blijven: elke toepassing, elke transformatie is mogelijk.

In Eisensteins film zijn deze personages die uit hun holen kruipen degenen die inderdaad verbindingen aangaan met zowel de bourgeoisie en het staatskapitalisme als met de revolterende arbeiders.

Het idee van de metallurgisten begint natuurlijk met de mijnbouw, daar waar het metaal uit de aarde wordt gehaald. Deleuze en Guattari stellen in *A Thousand Plateaus* zelfs dat het mogelijk is de geschiedenis te schrijven aan de hand van de mijnbouw. Zo redde bijvoorbeeld het zilver van een zilvermijn in Srebrenica tussen 1400 en 1450 Europa van de ondergang (het Bosnische woord 'srebro' betekent zilver). En het zilver in Joachimsthal (in het huidige Tsjechië) dat in 1516 werd ontdekt, werd afgekort als 'thaler', het woord waar 'daalder' en 'dollar' van zijn afgeleid.

Er valt ontzettend veel te zeggen over de historische rol van de mijnbouw in de ontwikkeling van de technologie (de stoomtrein is bijvoorbeeld voortgekomen uit de mijnbouwtechnologie), economie (edelmetalen als basis van ons monetaire systeem) en sociaal-politieke machtsverhoudingen (tussen arbeiders en eigenaren, staats- en nomadische mijnbouw). Mijnen vormen een wereldwijd vertakt amalgaan aan verbindingen die in essentie metallurgisch van aard zijn.

Via metaal als hybride basisgeleider is het mogelijk om deze metallurgische lijn van denken in verband te brengen met de hedendaagse mediacultuur. Alle films en andere gemedieerde cultuur kunnen in een zigzaggende technologische lijn van de aarde naar onze schermen worden gezien. In de eerste plaats omdat de media letterlijk vol zitten met metalen en andere materialen uit de aardbodem, variërend van metallic zilver en zilverhalide voor fotochemicaliën tot het goed geleidende goud, zilver en koper en vele andere metalen en mineralen in onze

mobiele telefoons, computers en andere elektronische apparaten en wapens. Al onze digitale apparaten bevatten veel verschillende edele en onedele metalen, zoveel dat de grondstoffen schaars worden. De ertsen worden dunner, de mijnbouwmachines moeten dieper graven, en sommige metalen zoals europium en terbium zijn zeldzaam en kunnen alleen nog in kleine hoeveelheden in China worden gevonden. Coltan wordt gedolven in Congo en wordt soms aangeduid als 'bloed coltan' vanwege de uitbuiting en conflicten die ermee gemoeid gaan. In die zin zijn al onze media nauw verbonden met de geschiedenis, etnografie en geopolitiek van de mijnbouw.

Aan het andere eind van de keten, wanneer onze elektronische apparaten kapot of verouderd zijn, zijn er enorme hoeveelheden e-waste die we produceren sinds de tweede helft van de twintigste eeuw. De wereld is bezaaid met bergen van vuilnisbelten, vaak bedekt als parken en recreatiezones (alleen al in Europa zijn er ongeveer 150.000 van dergelijke afvalbergen). Nieuwe manieren om met al dit afval om te gaan op een duurzamere wijze zijn in opkomst. 'Landfill mining' is een vorm van 'hermijning', waarbij afval in groene energiebronnen en nieuwe materialen wordt omgevormd, zoals plasma rock dat wordt verkregen door metallurgische processen zoals smeden en blussen. In de zogenaamde 'urban mining', wordt e-waste ingezameld om te transformeren in basis- en edelmetalen die weer opnieuw als grondstoffen voor onze apparaten gebruikt kunnen worden. Dus voordat we iets op onze schermen kunnen zien, zijn er vele zigzaggende techno-geologische bewegingen als het eerste aspect, de materiële dimensie van de film en andere media.

Mining the Archive

Het is belangrijk om te benadrukken dat in het metallurgische denken van Deleuze en Guattari de materiële ecologie van film en andere media is verbonden met twee andere ecologische systemen: sociale en mentale ecologie. Dit concept van de ecologie als een drievoudige zig-

zaggende gelaagdheid van de fysieke aarde, de sociale wereld en ons bewustzijn (de mentale wereld), die altijd bij elkaar horen, is ontwikkeld door Guattari in zijn essay *De Drie Ecologieën*; als rhizomatische ‘ecosophy’ kan het ook overal worden gevonden in *A Thousand Plateaus*.

Een ecosophy van film bijvoorbeeld bevat ook een sociale ecologie. Niet alleen als de voorstellingen van het sociale leven op het scherm, maar ook in de context van festivals, cineplexes, woonkamers en sociale media. We zien het terug in gebaren, houdingen, mode, gedrag en interpersoonlijke relaties die worden gemedieerd door onze machines.

De mentale ecologie leidt ons naar percepties, inzichten en interpretaties van de wereld; films en andere media nemen deel aan de vorming van het individuele en collectieve bewustzijn. Cinema is niet alleen een representatieve praktijk van de wereld, maar een wereld-makende praktijk die een rizomatische verbinding maakt met de wereld. Deleuze schreef twee boeken over cinema, *Cinéma I: L'image-mouvement* en *Cinéma II: L'image-temps*, waarin hij de bijzondere manieren beschreef waarop filmmakers als metallurgisten de materiële wereld vormgeven en transformeren in beelden en geluiden die uitdrukking geven aan gevoelens en bewustzijn over de wereld.

Maar belangrijker nog zien we dat vandaag de dag veel filmmakers zich als ware metallurgisten steeds vaker in de diepe lagen van onze audiovisuele archieven begeven en daar beelden naar boven halen die nooit tevoren zijn gezien, of oude beelden in een nieuw daglicht stellen. Zo biedt John Akomfrah een nieuwe kijk op de Britse migratiegeschiedenis wanneer hij vergeten beelden uit het archief ophaalt, digitaliseert en combineert met teksten en gedichten over reizen en identiteit. Hij geeft hiermee een nieuwe betekenis aan die beelden, en beïnvloedt zo onze perceptie op de wereld en op ‘de ander’.

Maar met de ongekende mogelijkheden van onze digitale apparaten zijn we zelf ook metallurgisten geworden. Via YouTube en andere kanalen kunnen beelden worden

toegeëigend en omgevormd. Voortdurend zijn we de wereld aan het transformeren, moduleren, smeden en kneden - met alle mogelijkheden en ambiguïteiten die dat met zich meebrengt.

Als audiovisueel gedachtenexperiment heb ik daarom ook zelf een poging gewaagd om sporen van zilver en goud van de mijnen via de verhalen, symbolen en toepassingen te volgen. Ik zie dit als nieuwe manier om onderzoek te doen. Wat daarbij heel duidelijk werd, is dat elk metaal zo zijn eigen verbindingen aangaat en op geheel immanente en rizomatische wijze verbonden is met onze aardse, fysieke, sociale werkelijkheid en onze immateriële verlangens, verbeelding en bewustzijn.

Ook Deleuze kan tegenwoordig nog steeds tot ons spreken als 'puur archiefmateriaal' en 'pure geest'. Vastgelegd op 16mm-film en getransformeerd door vele andere metallurgische machines in digitale bestanden kan hij ons bereiken vanaf de geologische diepte of van ergens tussen de sterren, en ons wellicht flitsen van inzicht geven over de diepgaande en onvoorspelbare manieren waarop we zijn verbonden met de materialiteit en energieën van de planeet en van alle andere entiteiten die de aarde bewonen.

De publicatie *In staat tot natuur*, Wijsgerig festival DRIFT 2016 is een uitgave van Wijsgerig festival DRIFT. Deze publicatie verscheen in 2017 in een oplage van 70 exemplaren.

Hoofdredactie: Rosa de Jong

Redactie: Channa van Dijk, Anna Krans, Liesbeth van Norden en Tessel Rijnveldshoek

Omslag illustratie: Salomé Roodenburg

Grafisch ontwerp: Rosan Dekker

ISBN: 978-94-924-7607-4

© 2001-2017, Wijsgerig festival DRIFT

Zonder schriftelijke toestemming van Wijsgerig festival DRIFT mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. Deze publicatie is uitgegeven door Wijsgerig festival DRIFT, welke dankbaar gebruik maakt van de mogelijkheid die Merlijn Olnon Publicis biedt betreffende het ISBN-nummer.